

Avrupa, Türkiye, güvenlik ve hukuk

MEHMET GÜN11.03.2025 - 11:32
YAYINLANMA11.03.2025 - 11:33
GÜNCELLEME

Ülkelerin gücünü, uluslararası nüfuz ve itibarını, temelde felsefe, felsefenin beslediği bilim ve teknoloji ile ekonomik ve askeri güçleri belirler.

Bütün bu unsurlar, hak ve özgürlüklerin korunup geliştirildiği, adalet, uzlaşma ve dayanışma ortamında yeşerip serpilirler. Bu konularda ülkelerin kabiliyeti, yönetim sisteminin gelişmişliğine - yani anayasa, güçler ayrılığı ve ahengi ile yargı bağımsızlığı, hesapverirliği, kaliteli hizmet üretmekte etkinliği ile **hukukun üstünlüğü** – seviyesine bağlıdır. Yönetimin kötüleşmesi felsefe, bilim, teknoloji ile ekonomi ve askeri yönden gerilemeye, bu gerileme de yönetim sistemlerinin daha da kötüleşmesine neden olur. Yönetim sisteme zayıf ülkeler güçlü ve gelişmiş olanlara tabi olmaya başlarlar. San Diego State Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Kuru, "İslam, Otoriterlik ve Geri Kalmışlık (Islam, Authoritarianism and Underdevelopment)" isimli henüz Türkçe'ye çevrilmemiş eserinde İslam dünyasının, eskiden beğenilmeyen **Avrupa**'nın gerisinde kalmasını bu çerçeveden analiz eder.

Bilim ve teknolojide Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) geri kaldığını resmen tespit ve ilan eden Avrupa Birliği'nin (AB) güvenlikte ABD'ye muhtaç olması bunun güncel bir örneğidir. ABD olmaksızın Avrupa'nın kendi güvenliğini sağlayamaz olması, Ukrayna'nın başına gelenler ve Avrupa'nın bir kısmında yeniden Rusya'nın nüfuz kurması olasılığı, uluslar arasında, ancak güçler arası bir denge kurulabileceğini, kural bazlı bir dünyanın ise güç ve güvenlik dengeleri üzerine oturtulabileceğini gösteriyor.

Türkiye-AB ilişkilerinde Avrupa'nın kendi güvenlik mimarisini kurmak için Türkiye'ye muhtaç olması, güç dengesini Türkiye lehine değiştireceğe benziyor. Güvenliğin en önde olacağı bir düzende Avrupa Birliği'nin, ekonomi, hukuk ve demokrasi alanında Türkiye'nin çıpası olmaktan çıkmasına şaşırılmamalıdır. Tersine NATO'nun en büyük ikinci ordusuna sahip Türkiye, nükleer caydırıcı güce sahip Fransa ve İngiltere ile birlikte AB'nin temel güvenlik sütunlarından biri haline gelebilir.

Bu şartlarda artık AB'nin Türkiye'yi temel insan hakları, demokrasi ve yargı bağımsızlığı konularında eskisi kadar eleştirmeyeceği, Suriye'deki rejim değişikliği sonrasında olduğu gibi AB liderlerinin ülkemizi daha sık ziyaret edecekleri, Türkiye'nin AB üyeliğine aday ülke olduğunu daha güçlü ve çok dillendirecekleri kestirilebilir. Çünkü onlar için en öncelikli mesele önce güvenlikleri, arkasından ekonomileridir; ülkemizdeki demokrasi, hukuk ve adalet AB'nin en önemli veya öncelikli meselesi değildir. Fakat bu konuları en öncelikli meselesi olarak kabul etmesi ve kendini geliştirmesi Türkiye'nin yararınadır. Çünkü, güvenlik amacıyla bir araya gelmiş olsalar da bu ülkeler kendi aralarında sadece güçlü ordu ile değil hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı, şeffaflık ve hesapverirlik ile öne çıkar, ekonomik ve siyasi olarak güçlenir itibar kazanır ve liderlik ederler.

AB üyesi ülkeler ile üye olmayan İngiltere (Birleşik Krallık), Doğu Avrupa, Balkan ülkeleri ve Türkiye, aralarında kuracakları güvenlik amaçlı ortaklığı, yönetim sistemlerini aynı standartlara çıkararak daha da güçlendirdikleri takdirde, Akdeniz havzası ülkeleri, tarihte olduğu gibi yeniden dünyanın önemli güç merkezlerinden biri haline gelebilir.

Kurucu başkanı olduğum Daha İyi Yargı Derneği (www.dahaiyiyargi.org) adına, 5-6 Haziran 2023 ve 23 Nisan 2024 tarihlerinde Brüksel'de Avrupa Birliği ve Avrupa Parlamentosu'nda, yanı sıra 16-18 Nisan 2024 tarihlerinde Strazburg'da Avrupa Konseyi'nde yaptığımız görüşmelerde, AB bürokratlarına ve Avrupalı siyasetçilere şu mesajları iletmiştik: (1) AB-Türkiye ilişkisi, kısa vadeli çıkarlarla, menfaate dayalı ve işlem bazlı yürümekte, stratejik, uzun vadeli bir vizyon ve ortak hedeflerin eksikliği nedeniyle zayıflamaktadır; (2) Akdeniz havzasını kalıcı bir barış ve global güç merkezi haline getirmek, ortak bir AB-Türkiye stratejisinin temel taşı olmalıdır. Türkiye, bu stratejik rolde yerini almaya hazırdır; (3) Ortak hedefleri

gerçekleştirmekte temel pürüz, biçim ve derece olarak farklılık gösterse de hem Türkiye’de hem de AB ülkelerinde çözüm bekleyen hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı konularıdır; (4) Türkiye adına getirdiğimiz çözüm önerimiz, tüm ülkelerce güvenle uyarlanabilecek ve yargı sistemlerini güçlendirecek sağlam bir yargı modeli içeren “A’dan Z’ye Türk Yargı Reformu” çalışmamızdır.

Avrupa ülkelerinin de yargı ve hukukun üstünlüğü sorunları mevcuttur. Fakat pek çoğunun sorunları Türkiye’deki kadar akut değildir. Ama işin gerçeği odur ki yargı, hukukun üstünlüğü ve adalet, ülkemizin gücünü ve uluslararası alandaki saygınlığını artırmak için en başta çözmemiz gereken en önemli ve öncelikli meseledir. Uluslararası düzenin hızla değişmekte olduğu bu günlerde sorunlarımızı kendi kendimize ve hızlı bir şekilde çözmeyin önemi daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.